

Изтекл казус 05.01.2023

КАЗУС № 2

Подсъдимият Петко Куртев полагал труд като земеделски производител. Не е осъждан. В с. Добри дол, където живеел бил известен с прякора „Кара Петко“. Редовно употребявал алкохол в големи количества, след което ставал невъздържан и груб спрямо жителите на с. Добри дол. За това му поведение, кмета на селото често му правил забележки. От години и в началото на 2023 г. той отглеждал прасета от източнобалканска порода. Породата била забранена, тъй като извеждани целогодишно на паша унищожавали посеви и замърсявали местата за водопой на другите стопански животни. Всички отглеждани в региона животни ползвали единствената чешма с водопойни корита, намираща се в район извън селото. За нейното почистване се грижил само починалия Йордан Мишев, подпомаган от съпругата - св. Вера Мишева и дъщеря им - св. Диана Михалева. До края на 2022 г. Йордан Мишев и съпругата му отглеждали крави и бикове, подпомагани епизодично от дъщеря им и нейния съпруг – св. Н. Михалев. Между подс. Куртев и Й. Мишев имало дългогодишна вражда заради ползването на чешмата.

От вечерта на 09.01.2023 год. до сутринта на 10.01.2023 год. подс. Куртев употребил значително количество алкохол. Без да си отпочине, сутринта на 10.01.2023 год. извел животните си. Около 14:30 часа, същия ден Й. Мишев, се обадил на съпругата и дъщеря си, че излиза на разходка. Взел със себе си и тояга, с която се подпомагал при вървенето. По същото това време Куртев вече водел животните си към стопанските постройки, находящи се извън селото. По пътя Мишев срещнал друг пастир - св. Л. Калинов и се заговорили. Мишев казал, че отива да търси подсъдимият. Калинов му отговорил да го изчака, тъй като го чул да подвиква на животните от към близкото дърво. Й. Мишев без да казва нищо продължил в посока на дърето. Малко по късно Й. Мишев и подсъдимият се срещнали в дърето. Между двамата възникнал словесен конфликт, Мишев го напсувал и посегнал да го удари с тоягата. Куртев се предпазил от удара, подлагайки своята тояга. Независимо от предпазването, удара на Мишев попаднал в челната област на главата на подсъдимия и причинил само разкъсване на кожата, с последващо кървене. Куртев, с тоягата си нанесъл два силни удара на Мишев, първият насочен към главата, а втория в средната част на тялото. В резултат на тях Й. Мишев извикал от болка и паднал на земята по очи. Това обстоятелство било възприето от св. М. Петров и св. И. Гунчев извършващи ремонт в една от близките вилите. След падането на Мишев, подсъдимият продължил да нанася силни удари по тялото му. Ударите били насочени към главата, гръдния кош, краката, а Мишев

се опитвал да се предпазва с ръце до колкото може. Междувременно, докато подсъдимият нанасял ударите, св. Петров и Гунчев бягайки се придвижвали към мястото, където били двамата. Пръв тичал Петров, като през цялото време наблюдавал действията на подсъдимия. Наближавайки на около 30-40 м. той извикал: „Какво правиш? Ще убиеш човека!“. Куртев хвърлил тоягата си, взел тази на Мишев и се отправил по посока на чешмата с неуверена походка. Св. Петров се свързал с тел. 112. Докато Петров разговарял, Гунчев чул думите на отдалечаващият се подсъдим отправени към тях „Оставете го да умре, мама му й циганин!“. На място били изпратени полицейски служители. Пред един от тях Мишев казал, че е ударен от „Кара Петко“. Подсъдимият бил задържан до чешмата, докато се миел, а по-късно отведен в болница, където обработили раната на главата му и била взета кръвна проба. В РУП при разговор с дежурния – св. Ст. Петров, Куртев казал, че е възникнал конфликт с пострадалия и са си разменили удари. Междувременно Й. Мишев бил откаран от екипа на „Спешна помощ“ в МБАЛ „Св. Анна“, където бил настанен в реанимация /ОАРИЛ/ с диагноза „съчетана травма- глава крайници, травматичен шок, фрактура на базата на черепа на в дясно, на двете зигоматични кости, на ностните кости, на лява лакетна става, травматичен субархноиден кръвоизлив“. На 14.01.2023 г. Мишев развил двустранна гнойна пневмония, а на 16.01.2023 г починал.

По експертен път е установено:

- На 10.01.2013 г. Куртев е имал 3,46 промила етилов алкохол в кръвта си, което съответства на тежка степен на алкохолно повлияване. Същият е с разстройство на личността и поведението, по точно от вида - емоционално нестабилна личност, импулсивен тип. Вредна употреба на алкохол. И двете дават психична годност на същия в периода на инкриминираното деяние да разбира свойството и значението на извършеното и да ръководи постъпките си. Голямото количество алкохол употребено от освидетелствания го е довело до интолерантност /непоносимост/ и е реагирал под въздействие на алкохола с възбуда и агресия. По време на инцидента, Куртев е получил нараняване на главата, но същото не може да се яви причина за изпадането му в състояние на физиологичен афект.

- Куртев на 10.01.2013 г. е получил разкъсно-контузна рана в челната област на главата, без данни за други увреждания по тялото. Увреждането е обусловило временно разстройство на здравето, неопасно за живота. Характеристиките на разкъсно-контузната рана насочват към действието на предмет с издължена травмираща повърхност. Ударът, който я е причинил, е нанесен с неголяма сила, с посока отгоре надолу и отпред назад спрямо изправено положение.

- причината за смъртта на Мишев на 71 г., е закрыта лицева и черепно-мозъчна травма, изразяваща се със счупване на основата на черепа на две места, счупване на лицевите кости в дясно и ляво, ограничени контузионни огнища в дясната голямо мозъчна половина и кръвоизлив под меките мозъчни обвивки двустранно. В генезата на смъртта, като усложнение на черепната травма, се включва и двустранната гнойна хипостатична (застойна) пневмония. Многобройните травми в различните области на тялото, включително и кръвозагубата, обуславят клиничните белези на травматичен шок. В хода на шокото състояние, пневмонията е едно от най-честите усложнения, развиващо след 3-4-ия ден от травмата. Смъртният изход не е могъл да бъде преодолян, въпреки приложеното интензивно лечение и логично следва, че при неоказване на медицинска помощ, смъртта също е неизбежна в един много по-кратък времеви интервал след получените травми. Всички описани травматични увреждания са резултат на удари с или върху твърди, тъпи предмети. Същите биха могли да бъдат получени при множество удари с твърди предмети, вкл. такива с цилиндрична форма, реализирани по окосмената част на главата, лицето, гръдния кош, горните и долни крайници, реализирани със значителна сила: в областта на главата в порядък на 15 удара, в областта на гръдния кош - не по-малко от 6, десния горен крайник - не по-малко от 6, левия горен крайник - не по-малко от 3, част от които имат защитен характер, десния долен крайник - не по-малко от 4, левия долен крайник - не по-малко от 2.

ВЪПРОСИ

- 1. Обосновете каква е правната квалификация на деянието?**
- 2. Кои лица могат да се конституират като страни в процеса, в какво качество и на какво основание?**
- 3. Може ли делото да бъде разгледано по някоя от диференцираните процедури по НПК?**
- 4. Може ли да бъде ползвано самопризнанието на подсъдимия пред полицейските служители в доказателствената съвкупност?**

Решение на изтеглен казус № 2 – наказателно - правни науки

1. Обосновете каква е правната квалификация на деянието?

От доктрината е известно, че вината има две характерни особености – тя е субективно и неюридическо свойство на престъплението. От една страна е съвкупност от психични моменти, които са реално съществуващ факт в психиката на дееца. От друга страна нейното наличие не зависи от закона, а тя се извлича от установените факти за поведението на дееца, което и наричаме неюридическо /материално/ свойство. Ето защо константно се приема в практиката на върховната съдебна инстанция, че изводите на съда досежно субективната страна на престъплението – за вината под формата на умишъл или на непредпазливост, следва да се основават на обективните данни по делото. За определяне съдържанието на умишъла при престъпленията против личността на преценка подлежи цялата съвкупност от обстоятелства за извършеното престъпление – поведението на участниците в конфликта, отношенията между пострадал и извършител, способа и средството за извършване на престъплението и др. Волевият момент на умишъла се свежда до искане или съзнателно допускане /съгласяване, примиряване, проява на безразличие/ на предвижданите общественноопасни последици. Съобразно него законът подразделя умишъла на пряк /директен/ и евентуален /косвен/. При прекия умишъл деецът иска, желае, цели общественноопасните последици, докато при евентуалния умишъл той се е насочил към нещо друго, но ги допуска като един допълнителен, страничен резултат. Допускането в разглежданият аспект, няма смисъл на предполагане, а означава безразличие, съгласие, примиряване с настъпващите от деянието странични общественноопасни последици. Тяхното съзнаване не се оказва достатъчен контра мотив за дееца срещу преследване на набелязаната цел и извършване на деянието. Може да се каже, че за да постигането ѝ, деецът е предприел един неоправдан риск от настъпването на общественноопасни последици.

Докато общественноопасните последици са характерни за всяко престъпно деяние, то престъпният резултат /общественоопасни или престъпни последици, както са формулирани в чл. 18, ал. 1, ал. 3 и чл. 22, ал. 1 НК/ е обективен белег от състава на определен вид престъпления. Резултатът винаги е очертан като характерен обективен елемент /признак/ в съставите на някои от престъпленията, каквото е убийството. То е довършено, когато настъпи биологичната смърт. Нея я приемаме за налична, когато

главният мозък престане да функционира необратимо. За да е съставомерно деянието, не е задължително смъртта да настъпи веднага след завършването. От съществено значение е наличието на пряка и непосредствена причинна връзка между изпълнителното деяние и настъпилия резултат. Причинната връзка между деянието и престъпния резултат представлява необходим обективен признак на престъплението. С факта на настъпването на смъртта независимо от времевите ѝ параметри, при установяването на такава причинна връзка и при наличието на всички други обективни и субективни признаци от състава на престъплението, деянието се квалифицира като убийство. С ППВС № 2/57 год. /изм.и доп.ППВС №7/87г./ става неизменна съдебната практика, че отсъствието на своевременни мерки за спасяване живота на жертвата или неуспешната медицинска интервенция не изключват причинната връзка между деяние и резултат. /настъпилата смърт/. И в случаите, след успешна медицинска интервенция, ако пострадалият почине, понеже някои от органите му не могат да поемат функциите на оперираните органи, причинната връзка също не се изключва. За отговорността на дееца е без значение дали смъртта е пряк резултат от причинена травма или на усложненията от нея. В наказателното право няма различно от другите науки понятие за причина. Причинната връзка е фактическо отношение, и не се определя от диспозициите на правните норми. И нещо също относимо към настоящия случай - без правно значение е дали за настъпването на смъртта е допринесло и лошото здравословно състояние или напредналата възраст на пострадалия. Освен действията на подсъдимия, от изключително значение са броят, насочеността на ударите, силата, продължителността и интензитетът на въздействие върху пострадалия. И в тази връзка се явяват - броят, тежестта и локализацията на нараняванията, и не на последно място - използваните средства. В случаите като този, при което са причинени множество телесни увреждания на пострадалия, резултат на тежки удари върху жизненоважни центрове на тялото, е налице умисъл за убийство. И както бе посочено, когато деецът съзнава, че наред с целения резултат ще настъпи с положителност и смъртта на пострадалия, но въпреки това извършва деянието, е налице убийство, извършено с пряк умисъл. От обективна страна Куртев е извършил деянието с действия, нанасяйки множество удари с оръдие /дървена тояга/ годно да причини смърт, по главата на Йордан Мишев, която е едно от най-уязвимите и жизнено важни места за живота на човек. Ударите са били с голяма интензивност и в продължение на немалко време, достатъчни по сила да причинят редица счупвания на черепа и вътрешни кръвоизливи, обективирани

с посочените в обстоятелствата медико-биологични признаци. Множеството удари в главата, торса и крайниците, част от които имат защитен характер и тяхната целенасоченост са доказани, въз основа на медицинските находки. Пряк резултат от действията на подсъдимия е причинената закрыта лицева и черепно-мозъчна травма и травматично шоково състояние, довели до смъртта на пострадалия, след като те били усложнени от двустранната гнойна бронхопневмония. Възрастта, интелектът и социалният опит на подсъдимия изключва възможността да не е съзнавал, че от нанесения голям брой тежки удари на пострадалия в главата няма да настъпят предизвиканите от тях последици – смъртта. Последващите му действия с нищо не предполагат друго отношение към настъпилите обществено опасни последици – той се е освободил от оръдието на престъплението и е напуснал място, за да не бъде свързан по никакъв начин с деянието и мястото, на което е оставил жертвата, отправяйки думите към свидетелите очевидци „Оставете го да умре, мама му й циганин!“.

Убийството е извършено при наличието на квалифициращи вината обстоятелства - с особена жестокост и по особено мъчителен за убиятия начин. В практиката на върховната инстанция се приема, че „особената жестокост“ това е начин, който причинява изключителни страдания на жертвата, като умъртвяване чрез: рязане на части от тялото на жертвата; химикали или отрова, причиняващи особено тежки предсмъртни страдания; с множество удари; чрез постепенно задушаване и др. /ППВС № 2/57 год./. Страданията носят белезите на изключителност, по своето качество и обем, така че характеристиките им, са необичайни за настъпването на смъртта. От значение са фактическите обстоятелства за умъртвяване на жертвата - брой; сила на ударите; оръдието, с което е причинено увреждането; негови специфични характеристики. От значение са и тези обстоятелства които са проява на демонстрирано отсъствие на състрадание към жертвата. Особената жестокост е външна характеристика на убийството, чрез която намират отражение субективните качества на дееца. При конкретното деяние на Куртев се обективират горните признаци от броя и силата на нанесените множество удари, проявата на изключителна агресия с оглед високата интензивност на ударите, от липсата на каквото и да е отношение към последиците от действията му и страданията на пострадалия. Жертвата е изоставена на мястото на побоя, а подсъдимият отива да се измие и прибере свинете, т.е. изцяло отсъства чувство на милост и състрадание.

Убийство по особено мъчителен за жертвата начин е налице, когато пострадалият изживява тежки физически и душевни

страдания, което обстоятелство се съзнава от дееца. И този квалифициращ признак се преценява с оглед броя и начина на нанесените удари, както и болезнеността на уврежданите места, причинените болки и страдания, които са преживявани продължително време, изживените предсмъртни мъки. В случая за не кратко време подсъдимият е нанасял удари по главата, гръдния кош и крайниците. Пострадалият е бил в съзнание и е изживявал ужаса от този побой, като е понесъл множество счупвания по главата и единия крайник. Ударите са нанасяни интензивно и част от тях със значителна сила. Физическите страдания на пострадалия са били съпътствани и от болезнени психични изживявания – изпаднал в безпомощно състояние от травматичния шок, като резултат на изпитваната болка в травмираните органи, той е осъзнавал невъзможността си да се защити сам, разбирал е безнадеждността на ситуацията и се е чувствал безпомощен и унижен.

В настоящия случай не е опровергана тезата, че жертвата Йордан Мишев пръв е нанесъл удар на подсъдимия. Въпреки това деянието не следва да бъде квалифицирано като извършено при условията на института на „неизбежна отбрана“ по смисъла на чл. 12 от НК. За да възникне правото на защита на дееца е необходимо наличие на непосредствено и противоправно нападение от страна на пострадалия, в рамките до като то продължава и не е завършило. Съгласно дадените задължителни за съдилищата указания на **Постановление № 12 от 29.XI.1973 г. по н. д. № 11/73 г., Пленум на ВС** „... е необходимо точно да се установи моментът, в който нападението е прекратено. А то е прекратено, когато е отблъснато от нападнатия или трети лица, когато нападателят сам се е отказал да го завърши или го е завършил и др.” В случая е установено, че подсъдимият се е предпазил със своята тояга, след което е нанесъл два удара по тялото на Мишев. В резултат на втория от тях, Мишев е паднал на колене. От този момент нататък нападението от страна на Мишев е било отблъснато т.е прекратено, тъй като същият е бил в позиция, от която не могъл да го възобнови. Тук е мястото да се отбележи, че превишаване пределите на неизбежната отбрана по смисъла на чл. 12, ал. 2 от НК е възможно само докато нападението продължава и е незавършено. По тази причина, с оглед установените факти, е недопустимо деянието да бъде квалифицирано както по чл. 119 от НК, така и по чл. 124, ал. 4 от НК, като за втората квалификация и поради формата на вината на причинената смърт.

Във всички случаи когато жертвата е поставила началото на конфликта на изследване стои въпроса и за това приложима ли е нормата на чл. 118 от НК. Състоянието на силно раздразнение е

фактически, а не медицински въпрос, касаещ такова психическо състояние на дееца, което се характеризира с кратковременно, бурно протичащо, извънредно интензивно емоционално състояние. В такова състояние деецът е със силно намалена способност да ръководи постъпките си. Това състояние е толкова силно, че обхваща всецяло психиката на лицето, лишава го от възможност за трезво обмисляне на фактите и обстоятелствата и собственото поведение. Съзнанието му е овладяно до такава степен от чувствата, че волята му се определя предимно от тях. Установено е, че към момента на извършване на деянието Куртев не се е намирал в състояние на силно раздразнение, отговарящо на медицинския критерий за физиологичен афект. От съдебната практика е известно, че алкохолно опиване по принцип, а в случая тежка степен, води до отпадане на волевите задръжки и улесняване на конфликтното поведение. Известно е още, че за приложението на чл. 118 от НК са необходими две кумулативни предпоставки. Първата от тях е убийството да е извършено в състояние на силно раздразнение и втората е това състояние на силно раздразнение да е предизвикано от пострадалия с тежка обида или клевета, или друго тежко противозаконно действие срещу виновния или негови близки. Приемайки, че пострадалият е напсувал и ударил подсъдимия, и че това е довело само до обикновено раздразнение, но не и до такова на силно раздразнение, коментираната норма е неприложима. При оценката на акта на подсъдимия следва да се има предвид, че съществуващият конфликт по отношение на животните с пострадалия не е възникнал в момента на инцидента, а е резултат на един дълъг период, при който и при двамата има насложена емоционална непоносимост.

Деянието не може да се квалифицира и по чл. 124 от НК - като непредпазлива смърт в резултат на умишлено нанесена телесна повреда. При този вид престъпления, деецът цели накърняване само на телесната цялост на пострадалия. Той нито иска, нито допуска смъртта на пострадалия. А както бе коментирано по горе деянието е извършено с пряк умисъл за убийство, което и изключва приложението на тази норма.

Оценката на доказателствата води до несъмнен и единствен извод, че от обективна и субективна страна подсъдимият Куртев е осъществил състава на чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 2 и пр. 3 във връзка с чл. 115 от НК.

2. Кой лица могат да се конституират като страни в процеса, в какво качество и на какво основание?

Съпругата Вера Мишева и дъщерята Диана Михалева имат право да се конституират в качеството на граждански ищци и частни обвинители.

В правната теория и в съдебната практика, съгласно ПП № 9-61 г. на ВС, изм. с ПП № 7-87 на ВС е прието, че основанийето на граждански иск в наказателния процес е деянието, предмет на обвинението. Процесуална предпоставка за участието на дадено лице в качеството на граждански ищец е неговата процесуална правоспособност. Последната е неразривно свързана с качеството на пострададал. Съгласно чл. 74, ал. 1 от НПК, пострададал е лицето, претърпяло имуществени или неимуществени вреди от престъплението. Гражданският иск в наказателния процес е предназначен за правото на обезщетение за виновно причинени вреди от непозволено увреждане по чл. 45 и следващите от ЗЗД. НПК поставя две предпоставки пред допустимостта на гражданския иск в наказателния процес. Първата е положителна – наличие на причинени вреди от престъпното деяние; втората е отрицателна – разглеждането на гражданския иск да не стане причина за отлагане на наказателното дело. Други изисквания в закона липсват, включително и условия вредите единствено да са съставомерни.

Кръгът от лица, легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена при непозволено увреждане смърт на близък, не е уреден в законодателството. Отсъствието на изрична законодателна уредба е наложила за целите на правоприлагането лицата с право на обезщетение да бъдат определени от Пленума на Върховния съд /ВС/. За отправна точка при очертаване кръга на правоимащите е използван принципът за справедливост по чл. 52 от ЗЗД.

С **Постановление № 4/25.V.1961 г., Пленумът на ВС** указва за неимуществени вреди да бъдат обезщетявани само най-близките на пострадалия - неговите низходящи (деца), съпруг и възходящи (родители), и то след като се установи, че действително са претърпели вреди.

С **Постановление № 5/24.XI.1969 г., Пленумът на ВС** е признал право на обезщетение допълнително и на: отглежданото, но неосиновено дете, съответно на отглеждащия го, както и на лицето, което е съжителствало на съпругески начала с починалия при непозволено увреждане, без да е бил сключен брак, ако това съжителство не съставлява престъпление и не противоречи на правилата на морала. С **Постановление № 2/30.XI.1984 г. /изгубило значение/** са дадени указания, че кръгът на лицата, имащи право на обезщетение за неимуществени вреди в случай на смърт, е посочен

изчерпателно в постановления № 4/61 г. и № 5/69 г. и няма основания за разширението му, включително по отношение на други възходящи и низходящи на починалия и на неговите братя и сестри.

ТР № 1/2016 ОСНК ВКС постановено през 2018 год. /във връзка транспонирането на Директива 2012/29/ЕС /където е установено:

„- Материално легитимирани да получат обезщетение за неимуществени вреди от причинена смърт на техен близък са лицата, посочени в Постановление № 4 от 25.V.1961 г. и Постановление № 5 от 24.XI.1969 г. на Пленума на Върховния съд, и по изключение всяко друго лице, което е създадо трайна и дълбока емоционална връзка с починалия и търпи от неговата смърт продължителни болки и страдания, които в конкретния случай е справедливо да бъдат обезщетени.

- Обезщетение се присъжда при доказани особено близка връзка с починалия и действително претърпени от смъртта му вреди.

- В наказателния процес тази материална легитимация може да бъде реализирана само от лицата, изброени в Постановление № 4 от 25.V.1961 г. и Постановление № 5 от 24.XI.1969 г. на Пленума на Върховния съд, както и от братята и сестрите на починалия и от неговите възходящи и низходящи от втора степен.“

Както бе посочено пострадалият е лицето, което е претърпяло имуществени и неимуществени вреди от престъплението - чл. 74 от НПК. Именно той е и лицето, което може да участва като частен обвинител- чл. 76 от НПК, а след смъртта му неговите наследници.

До настоящия момент в законодателството и в практиката правата на пострадалия респективно на неговите наследници за нуждите на наказателния процес не са разделяни и в този смисъл ограничавани по отношение на материално-правната легитимация да осъществяват правата си във възможните две качества- граждански ищец и частен обвинител, независимо от различните им функции в процеса. И след като това обстоятелство винаги е било съобразявано и извеждано по тълкувателен път, не може да се приеме, че кръга лица които могат да участват в производството като граждански ищец би могъл да бъде различен от тези, които биха могли да придобият качеството и на частен обвинител. За това съобразявайки посоченото вече ТР № 1/2016 г., постановено през 2018 год., следва да е налице идентичност между лицата, които имат право да се конституират в наказателния процес и като частни обвинители.

3. Може ли делото да бъде разгледано по някоя от диференцираните процедури по НПК?

Този въпрос стои пред всеки съдебен състав, тъй като съгласно чл. 248, ал.1, т.4 НПК е един от тези, които следва да се обсъдят и разрешат в първото по делото – разпоредително /открито/ съдебно заседание, а именно налице ли са основания за разглеждане на делото по реда на особените правила. И след като съдът изслуша прокурора и лицата по чл. 247в, ал. 1 и 2 НПК, а това са - подсъдимият, защитникът, пострадалият или неговите наследници /респективно ощетеното юридическо лице/ се произнася с определение, как ще се развие производството. По аргумент на противното, в чл.248, ал.5, т.4 НПК законодателят е предвидил, че делото се насрочва по т.нар. общ ред, когато не са налице за разглеждането му по реда на глава двадесет и седма, глава двадесет и осма и глава двадесет и девета, т.е по някоя от диференцираните процедури.

В глава двадесет и седма НПК „Съкратено съдебно следствие в производството пред първата инстанция“, съгласно **чл. 369а от НПК** съкратено съдебно следствие в случаите по чл. 371, т. 2 от НПК, не се допуска при умишлено причиняване на смърт. При тази хипотеза делото може да бъде разгледано само по реда предвиден в чл. 371, т. 1 от НПК, когато подсъдимият и неговият защитник, гражданският ищец, частният обвинител и техните повереници дадат съгласие да не се провежда разпит на всички или на някои свидетели и вещи лица, а при постановяване на присъдата непосредствено да се ползват съдържанието на съответните протоколи и експертни заключения от досъдебното производство. Според чл. 370, ал. 1 от НПК решението за предварително изслушване на страните се взема от съда служебно или по искане на подсъдимия. При наличието на даденото от другите страни съгласие за този ред на провеждане на съдебното следствие, съдът не може да отхвърли искането на подсъдимия за предварително изслушване, когато са налице условията за това, по аргумент на ал. 2 на посочения текст. Законодателят обаче е обвързал тези условия и с изискването съответните действия по разследването да са извършени при условията и по реда, предвидени в кодекса. Установяването на посочените две кумулативни предпоставки се санират от съда чрез нарочно определение по реда на чл. 372, ал. 3 от НПК, с което се „одобрява“ съгласието. По отношение приложението на института на съкратеното съдебно следствие основополагащо е **Тълкувателно решение № 6 от 06.04.2009г., постановено по ТД № 1/2008 г. на ОСНК, ВКС**, макар и в него да не е отразена забраната чл. 369а от НПК, въведена по-късно.

Останалите диференцирани процедури по глава Двадесет и осма и Двадесет и девета от НПК не са приложими, тъй като не са налице основанията за това. Първата от тях „Освобождаване от наказателна

отговорност с налагане на административно наказание“, поради отсъствието на материалните предпоставки за приложението на чл.78а НК, а втората „Решаване на делото със споразумение“ заради забраната за сключване на споразумение за тежки престъпления, изчерпателно изброени в чл. 381, ал. 2 от НПК, сред които е това по чл. 116 от НК.

4. Може ли да бъде ползвано самопризнанието на подсъдимия пред полицейските служители в доказателствената съвкупност?

В националната съдебна практика и тази на ЕСПЧ е прието, че извънпроцесуално признание пред служител на МВР, дадено в рамките на проведена с него „беседа“ и приобщени чрез разпит на полицейския служител като свидетел не представлява доказателствено средство за установяване на релевантни факти, относими към самопризнанието. Недопустимо е по този ред да бъде заместено самопризнанието. ВКС е подчертал, че по своята същност те /самопризнанията/ представляват обяснения, дадени без да бъдат разяснени правата /на заподозрения, той и по-късно обвиняем/ по НПК и без да е осигурена адвокатска защита. Проведен разпит от страна на полицейски служител по отношение на задържано лице винаги следва да бъде приеман за официален контакт /в този смисъл *Titarenko v Ukraine* 2002 г. на ЕСПЧ/. При провеждане на разговор между задържания и полицейския служител следва да бъдат съблюдавани гаранциите в ЕКПЧ. При липса на защита на правата му, то информацията станала известна на полицейските служители в хода на тези разговори е събрана в нарушение процесуалните правила и не може да бъде ползвана, защото представлява заобикаляне на императивната норма на чл. 105, ал. 2 от НПК.

В горния смисъл бе изменено законодателството, като в чл. 118, ал. 2 от НПК това принципно положение бе закрепено /доп. ДВ, бр. 18 от 2024 г./.

Контролен казус

06.01.2016 г.

КАЗУС № 3

Подс. Богомил Асенов е с начално образование. Осъждан многократно, като са му налагани наказания „лишаване от свобода“ в голямата си част при ефективно изтърпяване. Последното е с присъда по НОХД № 346/13 г. по описа на РС – Велики Преслав за престъпление по чл. 196, ал. 1, т. 2, вр. чл. 195, ал. 1, т. 4 и 5, вр. чл. 194, ал. 1, вр. чл. 20, ал. 2 от НК, като му е наложено наказание „лишаване от свобода“ за срок от 2 години при първоначален строг режим. Присъдата е влязла в сила на 21.08.2013 г. Наказанието е изтърпяно на 23.03.2015 г.

Подс. Стоян Пеев е с основно образование. Не е осъждан.

Двамата подсъдими придобили информация от неустановено в хода на разследването лице, че в дома на св. Златка Костова и дъщеря ѝ Микаела Костова, се съхраняват големи парични суми, златни накити и наркотици. Узнали, че бившият приятел на св. Микаела Костова - св. Даниел Стайков, се занимава с продажба на наркотици. Те разучили какъв е дневният график на двете жени и на 30.01.2019 г. посетили адреса, за да го проучат.

На 31.01.2019 г. рано сутринта Пеев и Асенов отишли в гр. И, с неустановен лек автомобил. Паркирали автомобила на улица, която била съседна на улицата с набелязания имот. Прескочили през оградите на съседните къщи и се озовали в двора на св. Златка и Микаела Костови. Около 07,00 ч. св. З. Костова излязла от дома си, но подсъдимите продължили да изчакват укривайки в двора на къщата. След като няколко часа никой не излязъл, около 11,45 ч. Пеев и Асенов счупили прозореца на първия етаж и оттам проникнали в дома. В къщата, се натъкнали на Микаела, която по това време била пред компютъра си и слушала музика със слушалки. Тя била облечена само с тениска и бикини. Микаела се стреснала, но успяла да възприеме, че нападателите носели черни ръкавици, и че единият от тях - подс. Асенов бил по-мургав и по-висок от другия. Асенов насочил към св. М. Костова метално острие с триъгълен връх, което опрял отстрани във врата ѝ, при което ѝ наредил да им посочи къде са скрити наркотиците и парите. Тя ги попитала какви са, на което Асенов ѝ отговорил, че са от ГДБОП. След това двамата избутали пострадалата в другата стая, след което подс. Асенов я съборил на леглото по корем. Завързали двете ѝ ръце за китките отзад на гърба с пластмасови стяжки /тип „свински опашки“/. По същият начин стегнали и краката ѝ за глезените. Подс. Асенов ѝ вързал очите с блуза, а с друга дреха ѝ завързал устата. След това Асенов допрял отново металното острие в гърба ѝ в областта на бъбреците и ѝ

казал да не мърда, че ще стане лошо. Отново я попитал за местонахождението на парите и наркотиците. Св. М. Костова едва успяла да отговори през дрехата, че не знае за какво говорят, и че не може да диша и има проблеми със сърцето. Подсъдимите махнали дрехите от очите и устата ѝ, след което я завили с едно одеяло, за да не вижда какво се случва. Микаела Костова чувала как подсъдимите ходят из стаите на къщата и тършуват. Подс. Асенов дошъл пак при нея, показал ѝ секретен ключ, и я попитал откъде е. Той я хванал за тила и натискал главата ѝ надолу, за да не може тя да се обърне и да го види. Костова му отговорила, че не знае. След известно време тя им казала, че не си усеща ръцете. Подс. Пеев подменил стяжките, като новите оставил по-хлабави. Докато тършували по стаите, на няколко пъти Асенов идвал при нея, опирал ѝ острието в бедрата и я заплашвал, че ще стане по-лошо, ако не им каже къде са парите и наркотиците. При едно от поредните отивания Асенов /когото Костова вече разпознавала по гласа/, дръпнал бикините ѝ и проникнал с пръст във влагалището ѝ на няколко пъти, както бил с ръкавиците, под претекст, че „проверява да не са скрити там търсените от тях вещи“. Св. М. Костова изпитала болка от тези действия, и се разплакала. После Асенов опипал гърдите ѝ. Пеев по това време се намирал в друга стая и не възприел тези действия на Асенов. През цялото време подсъдимите се обръщали помежду си с думата „колега“, за да поддържат версията, че са от ГДБОП. Подсъдимите заплашили св. М. Костова, че са се обадили на колегите си да дойдат с кучета да търсят наркотици, и понеже тя не им разкрила местонахождението им, ще я вземат с тях в ареста. Казали ѝ още, че майка ѝ ще бъде следващата жертва. После махнали стяжките от краиниците ѝ, сложили на главата ѝ калъфка от възглавница и завързали краиниците ѝ с въженца. Подс. Пеев я занесъл до тоалетната и я сложил да седне на тоалетната чиния, като я завил с одеяло. Докато тършували из къщата, подсъдимите намерили комплекти бижута обеци, гривни, пръстени и колиета от злато и сребро и сумата от 600 лева, които били собственост на двете жени. Подсъдимите претърсили и спалнята, на която Костова била легнала, и около 12,30 ч. напуснали къщата, заедно с намерените вещи. Те минали обратно през съседните дворове и с оставения в близост автомобил отпътували. Двамата отишли в дома на Асенов в гр. П. Там разгледали взетите вещи, като Асенов отделил чифт златни бебешки обеци на винчета, които по късно занесъл в дома на св. Ивона Панова - бивша приятелка на подсъдимия и майка на детето им. Останалите вещи продали и поделили парите.

Междувременно св. М. Костова разказала за случилото се на майка си и бившия си приятел - св. Д. Стайков. По друго ДП било извършено претърсване в дома на св. Ивона Панова и изземване на вещи, сред които били и златните обици. Разпознати от М. Костова, същите и били върнати. Подсъдимите били разпознати в хода на разследването като извършители на деянията.

По експертен път е доказано:

- Микаела Костова не страда от психично разстройство в тесния смисъл на думата. Налице са данни за психични и поведенчески разстройства, дължащи се на комбинирана употреба на психоактивни вещества – вредна употреба на канабиноиди /марихуана/ и психостимуланти /амфетамини/. Вследствие на преживявания остър стрес в резултат на проявената спрямо нея агресия и блудствени действия, тя е в състояние на реакция на тежък стрес с разстройство на адаптацията, смесена тревожно-депресивна реакция.

- Микаела Костова е получила по две зачервявания по кожата на гривнените стави на лява и дясна ръка, които е възможно да се получат при обхващането на китките на двете ръце с пластмасови стяжки. Увреждането е обусловило чувство на болка, без да е налице разстройство на здравето. Видът на уврежданията отговаря да са получени в дена на освидетелстването. При прегледа на половия орган не се установяват механични увреждания.

- Стойността на отнетите инкриминирани вещи, възлиза на 6305 лв.

С обвинителния акт на Асенов е предявено обвинение за две деяния :

- първото от тях извършено с употребата на сила, заплашване и поставянето на пострадалата в „беззащитно състояние“

- второто извършено чрез сила, заплашване и чрез привеждането на пострадалата в „беззащитно състояние“

ВЪПРОСИ

- 1. Обосновете каква е правната квалификация на деянието?**
- 2. Може ли Микаела Костова да се конституира като страна в производството и какви претенции би могла да има?**
- 3. Може ли делото да бъде разгледано по някоя от диференцираните процедури по НПК?**

КАЗУС № 1

Подсъдимият **РАДКО ИВАНОВ** има завършено висше образование и не е осъждан. Работи като мениджър в „Пловдив контрактърс“ ЕАД. От брака си има дъщеря – св. Виктория Иванчева и син – Йордан Иванов. Години преди деянието заемал пост в местната власт, поради което законно притежавал огнестрелно оръжие - пистолет „SMITH & WESSON“ /Смит енд Уесън/ кал. 357 мод. 360PD снаражен с 4 бойни боеприпаси и 1 стоп патрон.

Жертвата Николай Иванчев и св. Виктория Иванчева били съпрузи от средата на 2018 г. и им се родила дъщеря – Елена. През 2019 г. заживели Германия, където Иванчев работил. Там се родило второто им дете - Борис, което било против волята на Иванчев, но с подкрепата на подсъдимия. Усилията на съпрузите да се адаптират един към друг и към новата среда се оказали непосилни и между тях започнали дразги. В. Иванчева тайно започнала да изпраща дрехите и играчките на децата на баща си. На 21.01.2021 г. с декларации-съгласие от Иванчев, Виктория и децата отпътували за България за да „гостуват“ на подсъдимия. Същата вечер Иванчев установил липсата на вещите на децата и разбрал, че съпругата му е с намерението да го напусне. В последващите дни В. Иванчева подала молба за развод, а Николай след като споделил за случилото се брат си - Людмил, се обърнал към адвокат. На 31.01.2021 г. Н. Иванчев изпратил пари за връщане и покана, това да стане в срок до 28.02.2021 г. ,като уведомил Виктория, че в противен случай ще осъществи правата си по т. нар. Хагската конвенция. До смъртта на Н. Иванчев, съдът не се е произнасял по привременни мерки относно родителските права. През юни Н. Иванчев се върнал в България за рождения ден на Борис. В. Иванчева използвала възможността да разпрати писма до Николай, до майка му и ДСП, с което ги уведомявала, че планира пътуване с децата за два периода, единият от които 21.08.-30.08.2021 г. , посочвайки и адреса на пребиваване в гр. С. По устна уговорка, св. В. Иванчева очаквала, Николай да не се връща в България и да иска да види децата. На 20.08.2021 г. подсъдимият и св. В. Иванчева, заедно с децата се настанили в апартамент в гр. С., собственост на дружеството, в което работел подс. Радко Иванов намиращ се на втория етаж в пет етажна сграда. Р. Иванов носил със себе си и разрешеното му огнестрелно оръжие, което съхранявал, когато не носил със себе си в каса на описания апартамент. На 22.08.2021 г, Иванчев пристигнал в България. На следващия ден, взел автомобил и телефон от брат си и отпътувал с майка си към гр. С. за да се види с децата. Оставил майка си в семейната вила и отпътувал да се настани в хотел с уговорката по-късно да отидат при децата. В същия ден, на

почивка в гр. С. пристигнал синът на подсъдимия. В обедните часове Р. Иванов, заедно с децата си и внуците обядвали в близкия ресторант, където той употребил алкохол. Около 15 ч. Н. Иванчев се свързал със св. Иванчева по телефон и казал, че ще дойде да види децата. Тя раздразнена му отговорила, че ще ги слага да спят и малко след това отишла с тях в апартамента. Подсъдимият не разбрал за телефонния разговор на дъщеря си и останал в заведението, от където се прибрал след 16,30 ч., излязъл на терасата и задремал на стол. В 18,35 ч. Н. Иванчев, пристигнал до сградата, като носил на гърба си малка раница. Обадил се на Виктория и се качил в апартамента. Поиграл с децата и решил да си тръгва. В 18,49 ч. се обадил на майка си, която чула гласовете на внуците си. Иванчев със спокоен тон казал, че след малко се прибира. Когато били в антрето Н. Иванчев поискал да вземе децата, със себе си, и взел Елена на ръце. Виктория се противопоставила и се скарали. Р. Иванов чул караницата, преминал през дневната и стигнал до антрето. В този момент В. Иванчева дръпнала Николай за раницата, а той я отблъснал с ръка. Радко Иванов казал на пострадалия да напусне апартамента. По време на последващата размяна на реплики, между двете страни Иванчева взела Елена от ръцете му и минала зад гърба на баща си в дневната. Подсъдимият извадил револвера си, а В. Иванчева затворила междинната врата. От разстояние 50-100 см. Иванов произвел изстрел със „стоп“ патрон към тялото на Николай Иванчев, предизвикващ сляпо подкожно нараняване под дясната ключица. Със силна болка Иванчев напуснал жилището, изминал част от коридора на етажа, когато подсъдимия следвайки го произвел втори изстрел, с боен боеприпас от разстояние повече от 120 см. Куршумът образувал входна рана на гърба отдясно и изходна рана на шията отпред в ляво, след което се забил в стената. Изстрелите били чути от св. Ангелов и Кирякова, които били в помещение на партерния етаж. Вторият изстрел засегнал лява сънна артерия и пострадалият започнал обилно да кърви и бързо да губи кръв. Иванчев успял да излезе от кооперацията и на двора паднал, а Радко Иванов произвел още два изстрела в тялото му. Единият от разстояние 60-120 см. образувал входна рана през ребро в ляво, а другият от около 120 см, причинил входна рана на корема отляво. И двата куршума останали в тялото, предвид подлежащата повърхност. Св. Кирякова се обадила на телефон 112 и съобщила за изстрели. Подсъдимият се върнал в апартамента, съобщил на Виктория, че Николай е мъртъв и казал да звънне на тел. 112, но тя отказала. Тогава той по телефона помолил св. Тр. Трайков да стори това. Междувременно подсъдимия се върнал до трупа, изпразнил оръжието си и го прибрал в джоба си. На

пристигналият полицейски екип Иванов казал, че той е стрелецът, предал оръжието, след което бил задържан.

По експертен път по делото е установено:

Причината за смъртта на Н. Иванчев е остра кръвозагуба вследствие на масивен външен и вътрешен кръвоизлив от разкъсани съдове и органи по хода на огнестрелните наранявания, установени по тялото. Изключение прави нараняването на гърдите в дясно, завършващо сляпо с къс канал в края, на който се откриват елементи от стоп-патрон.

При освидетелстването на подсъдимия Иванов и св. Иванчева не се установяват травматични увреждания.

Подсъдимият е бил с алкохолно опиване от лека към средна степен – при наличието на 1.75 ‰ алкохол в кръвта. Не се установят описаните в литературата характерни фази и симптоми, които да удовлетворят диагностицирането на физиологичен афект. Не се установява психично заболяване, което да удовлетворява критериите за краткотрайно или продължително разстройство на съзнанието. Не е имало пречки от медицински характер, които да пречат на освидетелствания да разбира свойството и значението и да ръководи поведението си.

ВЪПРОСИ:

- 1. Обосновете каква е правната квалификация на деянието?**
- 2. Кои лица могат да се конституират като страни в производството, на какво основание и в какво качество?**
- 3. Може ли делото да бъде разгледано по някоя от диференцираните процедури по НПК?**
- 4. Може ли да бъде ползвано самопризнанието на подсъдимия пред полицейските служители в доказателствената съвкупност?**